MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

MVCRX02NYZZC
prvotní identifikátor

odbor všeobecné správy
náměstí Hrdinů 1634/3
Praha 4
140 21

Č. j. MV-157819-2/VS-2015

Zlínský kraj
krajský úřad
došlo 24. 11. 2015
čj.: 72747/2015
počet příloh: .... počet listů: ....

Praha 23. listopadu 2015
Počet listů: 3
Přílohy: 0

Dle rozdělovníku

Problematika pozbytí československého státního občanství podle čl. I odst. 1 až 3 Úmluvy o naturalizaci mezi Československem a Spojenými státy ze dne 16.7.1928, vyhlášena pod č. 169/1929 Sb. provedena zákonem č. 60/1930 Sb. (dále jen „Úmluva") v době válečného stavu (tj. od 17. 9. 1938 do 7. 5. 1957)

Oddělení státního občanství a matrik odboru všeobecné správy Ministerstva vnitra uvádí k problematice pozbytí československého státního občanství podle čl. I odst. 1 až 3 Úmluvy v době válečného stavu (tj. od 17. 9. 1938 do 7. 5. 1957) následující.

Podle § 64 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), se při posuzování, zda fyzická osoba je nebo byla českým státním občanem, československým státním občanem, státním občanem Československé federativní republiky nebo České a Slovenské Federativní Republiky, postupuje podle právních předpisů účinných v době, kdy mělo dojít k nabytí nebo pozbytí státního občanství této osoby. Ustanovení čl. I odst. 1 až odst. 3 Úmluvy zní: „O příslušnících Spojených států, kteří byli anebo budou naturalizováni na území československém, bude se míti ve Spojených státech za to, že ztratili svou dřívější příslušnost a stali se příslušníky Československa. Navzájem o příslušnících Československa, kteří byli anebo budou naturalizováni na území Spojených států, bude se míti v Československu za to, že ztratili svou dřívější příslušnost a stali se příslušníky Spojených států. Předcházející ustanovení tohoto článku nebudou platiti pro příslušníka jedné z obou zemí, který dosáhne naturalizace v druhé zemi v době, kdy jeho země vede válku".

Otázkou interpretace doby, „kdy země vede válku", obsaženou v čl. I odst. 3 Úmluvy, se zabýval Ústavní soud České republiky a vycházel při tom z definice agrese vypracované v roce 1933 Společností národů. K této otázce

Ústavní soud České republiky zaujal stanovisko v rozhodnutí č. II ÚS 307/97 a období, kdy Československo vedlo válku, vymezil. Ústavní soud má za to, že dnem, kdy nastal pro Československo stav války, a to s Německem, je den 17. 9. 1938 a posledním dnem tohoto období bylo datum 7. 5. 1957, kdy Československo ukončilo válečný stav s Japonskem.

Ústavní soud má za to, že existence válečného stavu nemohla vyloučit platnost čl. 1 Úmluvy jednou provždy. Smyslem této úpravy totiž nebylo umožnění dvojího státního občanství, nýbrž vytvoření překážky, zabraňující "vyvázání se z povinností" vyplývajících z existence válečného stavu. Po ukončení válečného stavu proto takto odložené důsledky Úmluvy, v tomto případě zánik československého státního občanství, nastaly. Z toho vyplývá, že osoba naturalizovaná v době od 17. 9. 1938 do 7. 5. 1957 pozbyla československé státní občanství nejpozději dne 8. 5. 1957. Ministerstvo vnitra při posuzování uvedené problematiky respektuje právní názor Ústavního soudu (I. ÚS 726/2000, II. ÚS 24/2001, II. ÚS 2812/2009) spočívající v posouzení existence válečného stavu v tom smyslu, že tento stav nevyloučil platnost čl. 1 Úmluvy jednou provždy, ale měl pouze odkladný účinek, kdy odložené důsledky válečného stavu nastaly po jeho ukončení nejpozději v roce 1957 (resp. konkrétně 8.5.1957).

Ministerstvo vnitra v minulosti zastávalo opačný právní názor, když mělo za to, že účinky Úmluvy byly v období válečného stavu jednou pro vždy vyloučeny, neboť se domnívalo, že válečným stavem, v němž se Československo nacházelo od 17. 9. 1938 do 7. 5. 1957, bylo uplatňování čl. I Úmluvy pro československé státní občany, kteří naturalizací nabyli státní občanství Spojených států, vyloučeno, nikoliv odloženo. Mělo pak za to, že českoslovenští státní občané po ukončení válečného stavu československými státními občany zůstali, i když v době válečného stavu nabyli státní občanství Spojených států, a měli tak dvojí státní občanství. Toto hledisko se ostatně uplatnilo při jednáních mezi Československem a Spojenými státy o náhradách za znárodněný majetek, která vyústila v dohodu ze dne 6. 11. 1981. Americká strana uplatňovala i nároky osob, které v důsledku ustanovení čl. I odst. 3 Úmluvy měly dvojí státní občanství (tj. státní občanství Spojených států a československé státní občanství).

Ve světle konstantní judikatury Ústavního soudu však bylo Ministerstvo vnitra nuceno tento právní názor přehodnotit a vykládat článek I odst. 1 až 3 Úmluvy v souladu s právním názorem vyjádřeným Ústavním soudem například v usneseních o ústavních stížnostech spis. zn.: I. ÚS 726/2000, II. ÚS 24/2001 a II. ÚS 2812/2009. Výše nastíněným výkladem se po obdržení této informace budou řídit i krajské úřady.

Osvědčení vydaná příslušnými úřady (krajské úřady, Úřady městských částí v Praze a Magistráty měst Ostrava, Brno, Plzeň) v minulosti na základě původního právního názoru Ministerstva vnitra, který spočíval v posouzení účinků Úmluvy tak,

že byly v období válečného stavu jednou pro vždy vyloučeny, nebudou hromadně rušena. Pokud krajský úřad v rámci zjišťování státního občanství zjistí, že fyzické osobě bylo v minulosti vydáno osvědčení na základě předchozího výkladu Úmluvy, takto vydané osvědčení v souladu s příslušnými ustanoveními správního řádu zruší a zároveň posoudí, zda je možné v případě žadatele postupovat podle § 34 případně podle § 31 zákona o státním občanství České republiky, a o tomto možném postupu ho poučí.

V souvislosti s výše popsanou změnou právního výkladu Úmluvy a následným individuálním rušením osvědčení, tak jak je popsáno v přechozím odstavci, pak upozorňujeme, že nelze vyloučit, že osoby, kterým bude takto osvědčeni zrušeno, budou následně uplatňovat nárok na náhradu škody způsobenou nesprávním úředním postupem podle příslušných ustanovení zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

S pozdravem

JUDr. Václav Henych
ředitel odboru
podepsáno elektronicky

Na vědomí:
- všem krajským úřadům
- odboru živnostenskému a občanskosprávnímu Magistrátu hl.m. Prahy
- odboru konzulárních činností MZV

I.ÚS 726/2000 ze dne 28. 3. 2001

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl dnešního dne v senátě složeném z předsedy JUDr. Vladimíra Paula a soudců JUDr. Vojena Güttlera a JUDr. Vladimíra Klokočky o ústavní stížnosti F. T., zastoupeného advokátkou JUDr. R.V., proti rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 10. 2000, sp. zn. 23 Cdo 628/2000,

takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění:

Stěžovatel ústavní stížností brojí proti části napadeného rozsudku Nejvyššího soudu ČR, kterým bylo zamítnuto jeho dovolání proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 4. 1999, č.j. 13 Co 264/99-111, v části již byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 23. 11. 1999, č.j. 59 C 147/95-79, ve výroku zamítajícím návrh, aby žalovaní město Ostrava a ČR - Ministerstvo financí ČR byli zavázáni vydat stěžovateli ideální polovinu nemovitostí zapsaných na LV č. 1787, kat. území M. O., označených jako dům č.p. 894 s parcelou č. 538/2 (dále jen "předmětné nemovitosti"), eventuálně aby žalovaní byli zavázáni uzavřít se stěžovatelem dohodu o vydání předmětných nemovitostí. Podání ústavní stížnosti předcházela následující rozhodnutí obecných soudů:

Okresní soud v Ostravě rozsudkem ze dne 23. 11. 1998, sp. zn. 59 C 147/95, ve věci žalobců (stěžovatel a P. S.) proti žalovaným (1.) městu Ostrava a (2.) České republice - Ministerstvu financí ČR zamítl návrh, aby (I.) žalovaní byli zavázáni vydat stěžovateli předmětné nemovitosti, eventuálně aby žalovaní byli zavázáni uzavřít se stěžovatelem dohodu o vydání předmětných nemovitostí. Okresní soud dále (II.) zamítl návrh, aby bylo určeno, že žalobci jsou podílovými spoluvlastníky předmětných nemovitostí.

V odůvodnění rozsudku okresní soud především konstatoval, že podle ustanovení § 3 odst. 1 a 2 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, je základním předpokladem pro přiznání postavení oprávněné osoby, aby ke dni podání výzvy měla státní občanství ČR. Pokud tato podmínka nebyla splněna, činilo to její výzvu neplatnou a neúčinnou. Podle Úmluvy o naturalizaci, uzavřené mezi Československem a USA (č. 169/1929 Sb.) o příslušnících ČSR, kteří byli nebo budou naturalizováni na území USA, bude se míti za to, že ztratili svou dřívější příslušnost a stali se příslušníky USA (čl. 1). Předcházející ustanovení tohoto článku však nebudou platit pro příslušníka jedné z obou zemí, který dosáhne naturalizace v druhé zemi v době, kdy jeho země vede válku. Stěžovatel prý byl v USA naturalizován ke dni 7. 6. 1943. Okresní soud z toho dovodil, že platnost citované Úmluvy byla pozastavena v době od 17. 9. 1939 do 7. 5. 1957, tzn. "od první čs. mobilizace do ukončení válečného stavu s Japonskem". Protože prý však válečný stav nemohl vyloučit platnost čl. 1 Úmluvy jednou provždy a jelikož účelem citovaného ustanovení byla obrana před tím, aby se naturalizace domáhaly osoby, které se chtěly zbavit státního občanství proto, aby se mohly vyvázat z povinností, vyplývajících z existence válečného stavu, dospěl okresní soud logickým výkladem Úmluvy k závěru, že existence válečného stavu mohla toliko odložit či pozastavit důsledky dané předchozími ustanoveními. Po odpadnutí překážky, dané válečným stavem, však důsledky naturalizace musely nastat dodatečně. Z toho okresní soud usoudil, že stěžovatel pozbyl státní občanství ČSR nejpozději k 8. 5. 1957 a nebyl prokázán žádný akt, jímž by toto občanství nabyl znovu. Proto okresní soud stěžovatelův návrh zamítl.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 29. 4. 1999, sp. zn. 13 Co 264/99, citovaný rozsudek okresního soudu potvrdil.

V odůvodnění svého rozsudku krajský soud v podstatě zopakoval právní názor soudu prvního stupně, že existence válečného stavu mohla pouze odložit či pozastavit důsledky naturalizace, spočívající ve ztrátě původního státního občanství. Stěžovatel prý proto pozbyl státní občanství ČSR nejpozději k 8. 5. 1957. Ohledně návrhu na určení vlastnictví krajský soud konstatoval, že předmětný majetek převzal stát jako věc, která mu připadla v důsledku vládní dohody mezi ČSSR a USA ze dne 29. 1. 1982, čímž došlo k vypořádání otevřených nároků s vládou USA nebo jejich státními příslušníky. Proto i tato část návrhu musela být zamítnuta.

Nejvyšší soud ČR v záhlaví označeným rozsudkem zamítl dovolání proti citovanému rozsudku Krajského soudu v Ostravě v té části, jíž byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Ostravě ve výroku výše uvedeném. Ve zbývající

části rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení.

V odůvodnění napadeného rozsudku Nejvyšší soud ČR uvedl, že se ztotožňuje s právním závěrem odvolacího soudu, podle něhož ke ztrátě občanství ČSR došlo podle Úmluvy o naturalizaci "v okamžiku, kdy odpadla překážka stanovená v čl. I odst. 3". Úmluva totiž byla inkorporována do čs. právního řádu za účinnosti zákona č. 121/1920 Sb., jenž vyjádřil zásadu, že "příslušník cizího státu nemůže býti zároveň příslušníkem Československé republiky" (§ 4 odst. 3). Účelu a cíli Úmluvy by prý proto odporovalo, jestliže by se dvojí státní občanství (československé a americké) zachovávalo i poté, co důvody pro úpravu podle čl. I odst. 3 Úmluvy pominuly, a tato výjimka podmíněná mimořádnými okolnostmi, by tím ztratila smysl. Opačný výklad by údajně vedl k nerovnosti mezi státními občany ČSR, kteří nabyli státní občanství USA v průběhu války a mezi občany ostatními. Proto Nejvyšší soud ČR část tuto část dovolání zamítl.

Stěžovatel v ústavní stížnosti tvrdí, že napadeným rozsudkem Nejvyšší soud ČR porušil jeho základní právo, zakotvené v čl. 12 odst. 2 Ústavy ČR, podle něhož nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství. Nejvyšší soud ČR prý porušil i čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"). Právo stěžovatele podržet si státní občanství bylo údajně porušeno nejen ve vztahu ke znění "stávajícího ústavního pořádku", nýbrž i s ohledem na znění tzv. květnové ústavy (§ 165 odst. 2). Stěžovatel uvádí, že dne 7. 6. 1943 nabyl naturalizací občanství USA, avšak i nadále zůstal československým a českým občanem, o čemž mu bylo Okresním úřadem v Karviné dne 14. 1. 1997 vydáno osvědčení. Nejvyšší soud ČR však dospěl k jinému právnímu názoru ohledně výkladu Úmluvy o naturalizaci, a to prý "naprosto proti duchu textu této dohody". Stěžovatel dovozuje, že existence válečného stavu na straně domovského státu naturalizovaného občana nemohla pouze odložit či pozastavit důsledky dané předchozími ustanoveními dohody, neboť v opačném případě by došlo k porušení principu právní jistoty.

Proto stěžovatel navrhuje část výroku napadeného rozsudku Nejvyššího soudu ČR, kterou bylo dovolání zamítnuto, jako protiústavní zrušit.

Ústavní soud v tomto řízení respektoval skutečnost, že s ohledem na své ústavní vymezení (zakotvené především v čl. 83 Ústavy ČR) není součástí soustavy obecných soudů a nepřísluší mu proto ani přehodnocovat dokazování, provedené obecnými soudy (a to ani tehdy, když by se s ním neztotožňoval), popřípadě zabývat se porušením běžných zákonů, pokud tím současně nedošlo k porušení ústavně zaručených základních práv nebo svobod stěžovatele. Právě s ohledem na toto ústavní vymezení svého postavení se proto zabýval námitkami stěžovatele, obsaženými v ústavní stížnosti.

Podstata těchto námitek se týká toho, že prý obecné soudy nesprávně zhodnotily otázku státního občanství stěžovatele, když dospěly k závěru, že stěžovatel v důsledku Úmluvy o naturalizaci pozbyl československé státní občanství (nejpozději) v roce 1957. Stěžovatel se domnívá, že dne 7. 6. 1943 sice získal státní občanství USA, nicméně z důvodu existence válečného stavu československé občanství nepozbyl a že proto i v současnosti je státním občanem ČR. Ústavní soud tedy konstatuje, že tvrzená protiústavnost napadeného rozsudku Nejvyššího soudu ČR spočívá v právním posouzení účinků Úmluvy o naturalizaci na případy nabytí občanství USA v době existence válečného stavu na straně tehdejší Československé republiky.

Ústavní soud usuzuje, že právní názor obecných soudů, obsažený ve výše citovaných rozhodnutích, je ústavně konformní a koresponduje rovněž s textem a smyslem předmětné Úmluvy. Existence válečného stavu nemohla vyloučit platnost čl. 1 Úmluvy jednou provždy. Smyslem této úpravy totiž nebylo umožnění dvojího státního občanství, nýbrž vytvoření překážky, zabraňující "vyvázání se z povinností", vyplývajících z existence válečného stavu; po ukončení válečného stavu takto odložené důsledky Úmluvy (v daném případě zánik čs. státního občanství) proto nastaly. Z toho vyplývá, že stěžovatel skutečně pozbyl československé státní občanství nejpozději v roce 1957 a jestliže obecné soudy dospěly k názoru, že z tohoto důvodu mu nebylo možno přiznat postavení oprávněné osoby podle zákona č. 87/1991 Sb., neshledal Ústavní soud důvod tento právní závěr - z ústavně právního hlediska - zpochybňovat.

Ústavní soud proto konstatuje, že Nejvyšší soud ČR napadeným rozsudkem stěžovatelovo právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny zjevně neporušil.

Pokud stěžovatel namítá porušení čl. 11 odst. 1 Listiny, nezbývá Ústavnímu soudu než připomenout, že podle jeho ustálené judikatury chrání tento článek toliko vlastnické právo již existující, konstituované, a nikoliv i pouhý tvrzený nárok na ně. Ani k porušení tohoto práva proto v souzené věci napadeným rozsudkem Nejvyššího soudu ČR nemohlo dojít.

Ústavní soud konečně dovozuje, že napadeným rozsudkem zjevně nemohl být porušen ani čl. 12 odst. 2 Ústavy, podle něhož nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství. Obecné soudy totiž v souzené věci

nerozhodovaly o zbavení státního občanství stěžovatele, nýbrž o důvodnosti jím uplatněného restitučního nároku.

Proto Ústavní soud ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků odmítl jako zjevně neopodstatněný návrh [§ 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů].

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné.

V Brně dne 28. 3. 2001

JUDr. Vladimír Paul
předseda senátu

II.ÚS 24/01 ze dne 2. 5. 2001

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Antonína Procházky a soudců JUDr. Vojtěcha Cepla a JUDr. Jiřího Malenovského ve věci ústavní stížnosti stěžovatele F. T., zastoupeného JUDr. R. V., advokátkou, proti rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2000, sp. zn. 28 Cdon 376/2000, t a k t o :

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění:

Ústavní stížností ze dne 4. 1. 2001, která byla podána u Ústavního soudu dne 9. 1. 2001, napadá stěžovatel rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2000, č.j. 28 Cdo 376/2000-160. Podle názoru stěžovatele bylo uvedeným rozsudkem porušeno jeho právo zaručené ustanovením čl. 12 odst. 2 Ústavy ČR, čl. 1, čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"). Kromě toho byl porušen § 165 odst. 2 ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky.

Stěžovatel ve svém podání uvádí, že napadeným rozsudkem Nejvyššího soudu ČR bylo v odstavci II. vysloveno, že dovolání stěžovatele, pokud toto směřovalo do výroku rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 3. 1999, č.j. 13 Co 1316/98-129, jímž byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 30. 6. 1998, č.j. 17 Co 163/95-81, v napadené části v odstavci V. se zamítá. Nejvyšší soud takto rozhodl o dovolání stěžovatele proti citovanému rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě jako soudu odvolacího, kterým bylo potvrzen rozsudek Okresního soudu v Karviné, rovněž shora citovaný, kterým byla zamítnuta žaloba, jíž se stěžovatel domáhal vydání eventuálního rozsudku, kterým by byla městu Karviná a České republice, zastoupené Ministerstvem financí ČR, uložena povinnost uzavřít se stěžovatelem jakožto osobou oprávněnou podle zákona č. 87/1991 Sb. dohodu o vydání označených nemovitostí.

Podstatou ústavní stížnosti je především nesouhlas stěžovatele s právními názorem obecných soudů, které dospěly k závěru, že stěžovatel pozbyl nejpozději ke dni 8. 5. 1957 státního občanství k tehdejší ČSR, v důsledku čehož nesplňoval podmínku státního občanství, která byla nezbytná z hlediska uplatnění nároků podle zákona č. 87/1991 Sb. Stěžovatel oproti tomu tvrdí, že i když dne 7. 6. 1943 získal naturalizací občanství USA, zůstal současně i nadále československým a následně českým občanem, o čemž mu bylo vydáno Okresním úřadem Karviné dne 14. 1. 1997 pod č.j. VV-M-239/A/96 osvědčení. Závěr Nejvyššího soudu, že stěžovatel na základě Úmluvy o naturalizaci mezi Československem a Spojenými státy z roku 1928, která byla vyhlášena pod č. 169/1929 Sb. (dále jen "Úmluva o naturalizaci"), pozbyl československého státního občanství, je nesprávný. Dle názoru stěžovatele z textu Úmluvy o naturalizaci a jejího gramatického výkladu vyplývá, že v případě, kdy byl československý státní občan naturalizován v USA v době války, ustanovení Úmluvy o naturalizaci o ztrátě československého občanství naturalizací na území USA neplatí a tato osoba vedle občanství USA získaného naturalizací si též ponechala i občanství československé. Svůj názor odůvodňuje tím, že existence válečného stavu na straně domovského státu naturalizovaného občana nemohla ve smyslu čl. I. odstavce třetího Úmluvy o naturalizaci pouze odložit či pozastavit důsledky dané předchozími ustanoveními Úmluvy o naturalizaci, protože kdyby smluvní strany Úmluvy o naturalizaci chtěly pro případ, že země vede válku, dohodnout "odložení nebo pozastavení důsledků daných předchozími ustanoveními", vyjádřily by bezpochyby tento záměr nikoliv slovy "nebudou platiti", nýbrž jinou jasnější formulací. Výklad provedený obecnými soudy je také v rozporu s principem právní jistoty, neboť by docházelo v době války k situaci, kdy by občan naturalizovaný v USA získal americké občanství a občanství československé by si současně podržel na neurčitou dobu - do doby skončení válečného stavu, tj. ztráta jeho československého občanství by byla vázána na podmínku odkládací. To je v rozporu s úmyslem stran Úmluvy jednoznačně vymezit postavení svých státních příslušníků. V souvislosti s tím stěžovatel uvedl, že nesouhlasí s názorem obecných soudů, které ve vztahu k osvědčení o státním občanství konstatovaly, že byl podle § 134 občanského soudního řádu prokázán opak, neboť tento opak nebyl prokázán žádnými novými provedenými důkazy, ale šlo pouze o jiný právní názor obecného soudu, než měl jiný orgán státní moci. Dále stěžovatel poukázal na to, že v právní úpravě platné v rozhodné době (zákon č. 194/1949 Sb., o nabývání a pozbývání československého státního občanství) neexistoval důvod zbavení jeho československého občanství. Současně stěžovatel patrně pokládá podmínku státního občanství ČR dle § 3 zákona č. 87/1991 Sb. za diskriminaci, která je porušením čl. 1 Listiny, jenž deklaruje rovnost lidí a nikoliv pouze rovnost občanů.

Nejvyšší soud jako účastník řízení k výzvě Ústavního soudu uvedl, že stěžovatel pouze opakuje své námitky uplatněné v odvolacím a dovolacím řízení, s nimiž se již obecné soudy vyrovnaly. Stěžovateli se dostalo prostoru k

řádnému projednání jím uplatněných nároků, přičemž obecným soudům nelze upřít právo, resp. povinnost vyřešit i prejudiciální otázku státního občanství. Podání představuje polemiku s názory obecných soudů, aniž by bylo možno spolehlivě dovodit, v čem spočívá důvod k ústavněprávní ochraně jeho práv. Výklad Úmluvy o naturalizaci ze strany obecných soudů byl proveden na základě standardních výkladových metod jazykového i systematického výkladu, přičemž argumentace stěžovatele se jeví jako účelová, ovlivněná přirozeným zájmem stěžovatele jako strany v restitučním sporu.

Vedlejší účastník - ČR, zast. Ministerstvem financí ČR - na výzvu Ústavního soudu k ústavní stížnosti uvedl, že majetek stěžovatele byl vypořádán Dohodou mezi vládou ČSSR a vládou USA o vypořádání určitých otevřených nároků a finančních otázek z roku 1982, přičemž v podrobnostech odkázalo na své vyjádření č.j. 44/102.362/2000/Ris. ze dne 16. 11. 2000. Nedošlo tak k porušení čl. 11 odst. 1 ve spojení s čl. 42 odst. 2 Listiny. Také podmínka státního občanství není diskriminující, neboť cílem restitučních zákonů je zmírnění, nikoliv plná náprava majetkových křivd, což bylo potvrzeno nálezem Ústavního soudu publikovaným pod č. 164/1994 Sb. Tento vedlejší účastník také poukázal na skutečnost, že není povinnou osobou a tedy ani není pasivně legitimován.

Další vedlejší účastník - město Karviná - k výzvě Ústavního soudu uvedl, že se plně ztotožňuje s napadeným rozsudkem Nejvyššího soudu. Dle jeho názoru stěžovatel pozbyl státní občanství v důsledku Úmluvy o naturalizaci, a tak jej nelze považovat za oprávněnou osobu ve smyslu § 3 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. Pokud jde o namítanou protiústavnost citovaného ustanovení, vedlejší účastník odkázal na ustálenou judikaturu Ústavního soudu, zejména na nález sp. zn. Pl. ÚS 33/96, jímž byla ústavnost této podmínky potvrzena. Z těchto důvodů navrhuje odmítnout ústavní stížnosti pro její zjevnou neopodstatněnost.

Ústavní soud v tomto řízení respektoval skutečnost, že s ohledem na své ústavní vymezení (zakotvené především v čl. 83 Ústavy ČR) není součástí soustavy obecných soudů a nepřísluší mu proto ani přehodnocovat dokazování provedené obecnými soudy (a to ani tehdy, když by se s ním neztotožňoval), popřípadě zabývat se porušením běžných zákonů, pokud tím současně nedošlo k porušení ústavně zaručených základních práv nebo svobod stěžovatele. Právě s ohledem na toto ústavní vymezení svého postavení se zabýval námitkami stěžovatele, obsaženými v ústavní stížnosti.

Podstata těchto námitek se týká toho, že obecné soudy nesprávně zhodnotily otázku státního občanství stěžovatele, když dospěly k závěru, že stěžovatel v důsledku Úmluvy o naturalizaci pozbyl československé státní občanství (nejpozději) v roce 1957. Stěžovatel se domnívá, že dne 7. 6. 1943 sice získal státní občanství USA, nicméně z důvodu existence válečného stavu československé občanství nepozbyl a že je proto i v současnosti státním občanem ČR. Ústavní soud tedy konstatuje, že tvrzená protiústavnost napadeného rozsudku Nejvyššího soudu ČR spočívá zejména v právním posouzení účinků Úmluvy o naturalizaci na případy nabytí občanství USA v době existence válečného stavu na straně tehdejší Československé republiky.

Uvedenou otázkou (a to konkrétně ve vztahu k osobě stěžovatele) se Ústavní soud zabýval již ve svém usnesení ze dne 28. 3. 2001, sp. zn. I. ÚS 726/2000. Shodně s tímto rozhodnutím Ústavní soud usuzuje, že právní názor obecných soudů, obsažený ve výše citovaných rozhodnutích, je ústavně konformní a koresponduje rovněž s textem a smyslem Úmluvy o naturalizaci. Existence válečného stavu nemohla vyloučit platnost čl. 1 Úmluvy o naturalizaci jednou provždy. Smyslem této úpravy totiž nebylo umožnění dvojího státního občanství, nýbrž vytvoření překážky, zabraňující "vyvázání se z povinností" vyplývajících z existence válečného stavu; po ukončení válečného stavu takto odložené důsledky Úmluvy o naturalizaci (v daném případě zánik čs. státního občanství) proto nastaly. Z toho vyplývá, že stěžovatel skutečně pozbyl československé státní občanství nejpozději v roce 1957; pokud obecné soudy dospěly k názoru, že z tohoto důvodu mu nebylo možno přiznat postavení oprávněné osoby podle zákona č. 87/1991 Sb., neshledal Ústavní soud důvod tento právní závěr - z ústavně právního hlediska - zpochybňovat. V souvislosti s tím nelze ani přisvědčit namítanému porušení § 134 občanského soudního řádu, neboť soud je oprávněn a povinen zkoumat u veřejné listiny (osvědčení o státním občanství stěžovatele) jak její pravost, tak její správnost. Lze se tedy ztotožnit s názorem obecných soudů, že důkaz opaku ve smyslu citovaného ustanovení může být dán i tehdy, jestliže orgán, který listinu vydal, tak učinil na základně nesprávného právního hodnocení správně zjištěného skutkového stavu. Ústavní soud proto konstatuje, že Nejvyšší soud ČR napadeným rozsudkem stěžovatelovo právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny zjevně neporušil.

Dále Ústavní soud dovozuje, že napadeným rozsudkem zjevně nemohl být porušen ani čl. 12 odst. 2 Ústavy, podle něhož nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství. Obecné soudy totiž v souzené věci nerozhodovaly o zbavení státního občanství stěžovatele, nýbrž o důvodnosti jím uplatněného restitučního nároku.

Pokud stěžovatel namítá porušení čl. 11 odst. 1 Listiny, nezbývá Ústavnímu soudu než připomenout, že podle jeho ustálené judikatury chrání tento článek toliko vlastnické právo již existující, konstituované, a nikoliv i pouhý tvrzený nárok na ně. Ani k porušení tohoto práva proto v souzené věci napadeným rozsudkem Nejvyššího soudu ČR nemohlo dojít.

Ve vztahu k namítanému porušení principu rovnosti ve smyslu čl. 1 Listiny (k němuž došlo dle stěžovatele tím, že majetky propadnuté ve prospěch státu se někomu vydávají a dalšímu nikoliv), odkazuje Ústavní soud na svůj nález ze dne 4. 6. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/96 (publ.: Sbírka nálezů a usnesení ÚS, sv. 8, č. 67), dle něhož čl. 11 odst. 2 Listiny vytváří ústavní prostor pro zákonodárce, aby omezil okruh oprávněných osob v restitučním zákonodárství na určité osoby - státní občany.

Na základě výše uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků odmítl jako návrh zjevně neopodstatněný [§ 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů].

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu není odvolání přípustné.

JUDr. Antonín Procházka
předseda II. senátu Ústavního soudu

V Brně dne 2. května 2001

II.ÚS 2812/09 ze dne 18. 11. 2009

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Stanislava Balíka a soudců Dagmar Lastovecké a Jiřího Nykodýma o ústavní stížnosti stěžovatelů A. M. G., D. N. G., H. J. G., M. F. G., M. E. G., M. E. G., R. J. G., E. G., B. G. L., A. E. P., B. I. P., C. G. R., E. K. P., K. P., M. A. P., S. R. P., S. F. J. P., D. I. S., I. S., M. C. P., R. K., P. E. P., B. B., R. S., všech zastoupených JUDr. Vítem Horáčkem, advokátem se sídlem Husova 5, Praha 1, proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 15. 5. 2007 sp. zn. 15 C 240/2000, proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2008 sp. zn. 13 Co 349/2007 a proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2009 sp. zn. 28 Cdo 3722/2008, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění

Ústavní stížností stěžovatelé napadli citovaná rozhodnutí obecných soudů pro tvrzené porušení svých základních práv dle čl. 1, čl. 2 odst. 1, čl. 4 odst. 3, čl. 11 a čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod.

Žaloba stěžovatelů, aby žalovaným bylo uloženo uzavřít se stěžovateli dohodu o vydání ve výroku specifikované nemovitosti, byla napadeným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 zamítnuta. K odvolání stěžovatelů byl napadeným rozsudkem odvolacího soudu potvrzen prvostupňový rozsudek jako věcně správný.

Soudy v daném případě posuzovaly v průběhu řízení, zda stěžovatelé jsou oprávněnými osobami podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, zejména to, zda splňovali ke dni 1. 10. 1991 podmínku státního občanství a zda tuto podmínku splňovali ke dni 1. 11. 1994. Na základě výsledků dokazování soudy v tomto případě měly za to, že stěžovatelé (jako naturalizovaní občané USA) pozbyli státní občanství Československé republiky nejpozději ke dni 8. 5. 1957 (s přihlížením k období válečného stavu od 23. 9. 1938 do 8. 5. 1957, kdy jejich země přestala vést válku až do ukončení válečného stavu s Japonskem dne 7. 5. 1957). Stěžovatelé tedy, podle názoru odvolacího soudu, nesplňovali podmínku státního občanství ke dni 1. 10. 1991, ani kde dni 1. 11. 1994.

Nejvyšší soud odmítl dovolání jako nepřípustné dle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. V odůvodnění napadeného usnesení především konstatoval, že pokud šlo o posouzení otázky státního občanství stěžovatelů podle ustanovení § 3 zákona č. 87/1991 Sb. v souvislosti s právními důsledky Úmluvy o naturalizaci mezi Československem a USA (č. 169/1929 Sb., dále jen "Úmluva o naturalizaci), odvolací soud již ve svém napadeném rozsudku jednoznačně a podrobně sám poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu i na usnesení Ústavního soudu, z jejichž právních závěrů vycházel; jednalo se o právní závěry, které nejsou překonány a nahrazeny novými a přesvědčivějšími závěry z publikované soudní judikatury.

Stěžovatelé vytýkají soudům, že si ve svém rozhodnutí nesprávně vyložily znění Úmluvy o naturalizaci, když zastávaly názor, že nabytím amerického státního občanství naturalizací v období, kdy země, jehož je osoba občanem, vede válku, pozbyli stěžovatelé nejpozději 8. 5. 1957 československého státního občanství. Takovým výkladem byli však stěžovatelé zbaveni práva na vrácení konfiskovaného majetku a takový postup je v rozporu s ústavními principy právní jistoty. Stěžovatelé jsou přesvědčeni, že Úmluvu o naturalizaci je třeba vykládat tak, že pokud státní příslušníci Československa, kteří byli naturalizováni na území USA, by ztratili svou dřívější státní příslušnost, nebude to platit pro příslušníka jedné z obou zemí, který dosáhne naturalizace v druhé zemi v době, kdy jeho země vede válku. Československý občan tedy nepozbýval své státní občanství, pokud byl v USA naturalizován v době, kdy jeho země vedla válku. Stěžovatelé nepokládají za správný názor, že existence válečného stavu na straně domovského státu naturalizovaného občana mohla pouze odložit či pozastavit důsledky vyplývající z odstavců 1 a 2 článku I Úmluvy o naturalizaci. Stěžovatelé jsou proto přesvědčeni, že všichni žalobci v této právní věci, kteří nabyli americké státní občanství v letech 1943-1948 naturalizací podle článku I odst. 3 Úmluvy o naturalizaci, nikdy československé státní občanství nepozbyli, a proto žádný ze stěžovatelů nemusel znovu nabývat československé státní občanství, jsou i oprávněnými osobami podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích.

Směřuje-li ústavní stížnost proti rozhodnutí orgánu veřejné moci, považuje ji Ústavní soud zpravidla za zjevně neopodstatněnou, jestliže napadené rozhodnutí není vzhledem ke své povaze, namítaným vadám svým či vadám řízení, které jeho vydání předcházelo, způsobilé porušit základní práva a svobody stěžovatele, tj. kdy ústavní stížnost postrádá ústavněprávní dimenzi. Zjevná neopodstatněnost ústavní stížnosti, přes její ústavněprávní dimenzi, může rovněž vyplynout z předchozích rozhodnutí Ústavního soudu, řešících shodnou či obdobnou právní problematiku. Po

přezkoumání věci dospěl Ústavní soud k závěru, že nic nesvědčí porušení ústavně zaručených základních práv a svobod stěžovatelů.

V podstatě právně totožnou věcí (jiných účastníků řízení) se totiž již Ústavní soud zabýval ve své judikatuře, kupříkladu v usnesení sp. zn. I. ÚS 726/2000 či II. ÚS 24/01 (dostupné např. na http://nalus.usoud.cz/), a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná, a z tohoto důvodu ji odmítl. V nyní posuzované věci stěžovatelé toliko namítají protiústavnost právního názoru obecných soudů, jehož ústavní konformita byla ale již aprobována judikaturou Ústavního soudu, kterou obecné soudy v napadených rozhodnutích citovaly. Vzhledem k tomu, že II. senát Ústavního soudu neshledal důvod v nyní projednávané věci se od závěrů citované judikatury odchýlit, v plném rozsahu na ni odkazuje.

V konkrétnostech lze citovat následující relevantní část odůvodnění v judikatuře vysloveného právního názoru dopadajícího na danou problematiku:

"Ústavní soud usuzuje, že právní názor obecných soudů, obsažený ve výše citovaných rozhodnutích, je ústavně konformní a koresponduje rovněž s textem a smyslem Úmluvy o naturalizaci. Existence válečného stavu nemohla vyloučit platnost čl. 1 Úmluvy o naturalizaci jednou provždy. Smyslem této úpravy totiž nebylo umožnění dvojího státního občanství, nýbrž vytvoření překážky, zabraňující "vyvázání se z povinností" vyplývajících z existence válečného stavu; po ukončení válečného stavu takto odložené důsledky Úmluvy o naturalizaci (v daném případě zánik čs. státního občanství) proto nastaly. Z toho vyplývá, že stěžovatel skutečně pozbyl československé státní občanství nejpozději v roce 1957; pokud obecné soudy dospěly k názoru, že z tohoto důvodu mu nebylo možno přiznat postavení oprávněné osoby podle zákona č. 87/1991 Sb., neshledal Ústavní soud důvod tento právní závěr - z ústavně právního hlediska - zpochybňovat. V souvislosti s tím nelze ani přisvědčit namítanému porušení § 134 občanského soudního řádu, neboť soud je oprávněn a povinen zkoumat u veřejné listiny (osvědčení o státním občanství stěžovatele) jak její pravost, tak její správnost. Lze se tedy ztotožnit s názorem obecných soudů, že důkaz opaku ve smyslu citovaného ustanovení může být dán i tehdy, jestliže orgán, který listinu vydal, tak učinil na základně nesprávného právního hodnocení správně zjištěného skutkového stavu."

Nad rámec lze dodat, že stěžovatelé v ústavní stížnosti deklarují změnu judikatury obecných soudů stran citovaného právního názoru po podání jejich žaloby. Svoje tvrzení dokládají citací rozsudku obvodního soudu ze dne 23. 9. 1999, vydaného v jejich věci, čímž je však z povahy věci vyloučeno, že by tento rozsudek byl vydán před podáním jejich žaloby. Totéž platí o stěžovateli citovaném rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 2. 1999, u nějž navíc ze stěžovateli citované části odůvodnění neplyne jednoznačně opačný názor od názoru vysloveného v nyní posuzované věci. Ani Nejvyšší soud ve stěžovateli citovaném rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 376/2000 nehovoří, že by jím mělo docházet ke změně judikatury. Naopak, toto rozhodnutí Nejvyššího soudu "pouze" potvrdilo jako věcně správný (již existující) právní názor obecných soudů vydaných v tehdejší věci, který byl soudy aplikován i v nyní posuzované věci. Stěžovatelé tak ani neprokázali tvrzenou změnu judikatury stran zkoumané otázky. K tomu Ústavní soud dodává, že jednou judikovaný názor není nedotknutelný a neměnný, přičemž ani změna judikatury promítající se v řešení konkrétního případu nemusí vždy znamenat zásah do ústavně zaručených práv stěžovatele.

Stěžovatelé rovněž namítají průtahy v řízení, avšak ve fázi, kdy řízení již bylo skončeno. Nabytím účinnosti zákona č. 160/2006 Sb., kterým se (mimo jiné) mění zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, bylo legální definicí (§ 13 odst. 1 věta třetí, § 22 odst. 1 věta třetí uvedeného zákona) najisto postaveno, že nesprávným úředním postupem je i porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Týmž zákonem byla do právního řádu České republiky vnesena možnost v případech neodůvodněných průtahů řízení nárokovat kromě náhrady škody i poskytnutí zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu (§ 31a uvedeného zákona). Procesními prostředky k ochraně práva narušeného v již skončeném právním řízení (včetně řízení soudního) neodůvodněnými průtahy jsou proto v důsledku přijetí uvedené právní úpravy uplatnění nároku na náhradu škody v předběžném projednání, resp. žaloba podaná u obecného soudu, jakož i všechny procesní prostředky uplatnitelné v občanskoprávním řízení takovou žalobou zahájeném. Ústavní soud proto není, s ohledem na zásadu subsidiarity a ústavněprávní limity dané čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny, oprávněn v dané věci zjišťovat neodůvodněné průtahy (skončeného soudního) řízení, když to přísluší jiným orgánům veřejné moci (viz také nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2007 sp. zn. IV. ÚS 391/07, uveřejněný na stránkách http://nalus.usoud.cz). Nad rámec Ústavní soud podotýká, že z ústavní stížnosti není zřejmé, že by stěžovatelé jakkoliv brojili proti jimi tvrzeným průtahům v průběhu řízení před obecnými soudy; samotným smyslem ochrany proti nečinnosti je přitom především zabránit aktuálním průtahům v řízení a příslušnými procesními prostředky přinutit orgán veřejné moci konat.

Na základě shora uvedených skutečností Ústavní soud konstatuje, že napadenými rozhodnutími obecných soudů nedošlo k tvrzenému porušení základních práv stěžovatelů, proto nezbylo než ústavní stížnost odmítnout jako návrh zjevně neopodstatněný podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona čl. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 18. listopadu 2009

Stanislav Balík
předseda senátu